

نظریه انتخاب در کلاس درس

هما هاشمی فشارکی

احساس ما، نوعی رفتار است که آن را انتخاب می‌کنیم. آنچه ما از دیگران دریافت می‌کنیم و یا به آن‌ها می‌دهیم تنها اطلاعات است. اطلاعات در مغز ما پردازش می‌شود، آنگاه ما تصمیم می‌گیریم که چه احساسی و یا واکنشی داشته باشیم. در واقع احساس ما بر ایند اعمال و افکاری است که انتخاب کرده‌ایم. گلاسر معتقد است، انسان تمام رفتارهای خود را انتخاب می‌کند، لذا در برابر رفتارش مسئول است. وی پس از سال‌ها تجربه به این نتیجه رسید که نوع بشر به طور ژنتیکی موجودی اجتماعی است و به ارتباطات انسانی نیاز دارد. گلاسر بر این باور است که همواره ریشه بیماری و ناخشنودی، یک مشکل ارتباطی است. گاهی افراد نمی‌توانند ارتباطی را که دوست دارند، با اشخاص مهم زندگیشان برقرار کنند.

نظریه انتخاب چگونگی و چرایی رفتار در انسان‌ها را شرح می‌دهد. براساس این نظریه زندگی بیش از آنچه تصور می‌کنیم، تحت تسلط ماست، ما توانایی انتخاب واکنش‌هایمان نسبت به رویدادها را داریم و رفتارهایمان هدفمند و در جهت ارضای خواسته‌هایمان است. به بیانی دیگر، انگیزه ما در رفتار، درونی است و انگیزه‌های بیرونی چون پاداش و تنبیه ما را بر نمی‌انگیزاند.

کلاسی که در آن اصول نظریه انتخاب حاکم است چند ویژگی دارد:

- ✓ حداقل فشار و تهدید: کار کیفی و مطلوب نیازمند فضایی امن و عاری از ترس و زور است. فشار و تهدید هرگز کیفیت را بهبود نمی‌بخشد.
- ✓ ارتباط مثبت: معلم با ایجاد ارتباط مثبت، به دنیای دانش‌آموزان نزدیک می‌شود. درک این نکته که سخت‌کوشی

«کسی که دلایل موفق شدن یا موفق نشدن یادگیرنده را می‌داند برای معلم بودن مناسب است. او به هنگام تدریس به جای هل دادن یادگیرنده، هدایتش می‌کند؛ به جای تأکید بر کاستی‌ها، بر توانایی‌ها توجه دارد و راه را باز می‌کند تا یادگیرنده با تلاش فردی کار را به سرانجام برساند؛ هدایت هارمونی ایجاد می‌کند، توجه به توانایی یادگیری را آسان‌تر می‌کند و تلاش فردی باعث تعمیق اندیشه می‌شود. کسی که این‌گونه عمل می‌کند لایق نام معلمی است؛ معلمی توانا.»

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مربیان تربیتی، ایجاد و افزایش انگیزه بین دانش‌آموزان است. دانش‌آموزان بی‌انگیزه کمتر می‌آموزند و معمولاً به شیوه غیرمسئولانه رفتار می‌کنند. راه‌های گوناگونی برای کنترل رفتارهای نادرست در کلاس درس وجود دارد. اما این به تنهایی کافی نیست و نیاز به شیوه‌های آموزش و تقویت مسئولیت‌پذیری وجه دیگری از مشکل است.

روان‌شناسی کنترل بیرونی متداول‌ترین روش برای کنترل رفتار دانش‌آموزان است. در این روش، معلم با استفاده از محرک‌های بیرونی، چون پاداش و تنبیه، رفتار دانش‌آموزان را کنترل می‌کند. او می‌کوشد با به کارگیری روش‌های قهرآمیز، کنترل کلاس را در دست گیرد، غافل از آنکه هیچ‌کس نمی‌تواند دیگری را مجبور به کاری کند.

دکتر ویلیام گلاسر^۱، روان‌پزشک معاصر، در سال ۱۹۹۸ کتابی با نام «نظریه انتخاب» منتشر کرد و در آن به مفهوم انگیزش و عوامل مؤثر بر رفتار پرداخت. بنا بر اصول حاکم بر این نظریه، تمام کارهایی که ما انجام می‌دهیم، حتی

و انجام آنچه مربی از دانش آموز می خواهد، ارزش تلاش را دارد، کیفیت یادگیری را بهبود می بخشد. معلم به جای تهدید، تنبیه، انتقاد، سرزنش، شکایت و دادن رشوه (پاداش) از زبان نظریه انتخاب (گوش دادن، حمایت، تشویق، احترام، اعتماد و پذیرش) استفاده می کند.

۷ تمرکز بر کیفیت: معلمانی که نظریه انتخاب را به کار می گیرند، انتظار تسلط و افزایش مهارت را از دانش آموزان دارند. لذا آنان را به ادامه فعالیت تشویق می کنند تا کیفیت کار افزایش یابد. در چنین کلاسی، تعمیق یادگیری بیش از هر چیز اهمیت دارد.

۷ خودارزیابی: سنگ زیربنای نظریه انتخاب خودارزیابی است. معلم با ارائه اطلاعات سودمند (راهنمای کار، نمونه) دانش آموزان را در خودارزیابی یاری می کند. برای مثال، گاهی می توان تصحیح برگه های امتحانی را به خود دانش آموزان واگذار کرد، یعنی هر کس برگه خودش را تصحیح کند. با این روش، دانش آموزان نسبت به یادگیری احساس تعلق بیشتری خواهند داشت و مسئولیت پذیری در آنان افزایش می یابد. آنان می آموزند اهدافشان را پی گیری کنند و در تصمیم گیری مهارت بیشتری بیابند.

بدین ترتیب، احساس بهتر و رفتاری مسئولانه تر خواهند داشت.

پی نوشت

1. Confucius
2. Glasser William

منبع

1. [www.videocourses4teachers.com/course-descriptions/tsrbsyllabusrev2.pdf/Introduction the Choice Theory:Teaching Students Responsible Behavior\(Based on The work of William Glasser\)](http://www.videocourses4teachers.com/course-descriptions/tsrbsyllabusrev2.pdf/Introduction%20the%20Choice%20Theory:Teaching%20Students%20Responsible%20Behavior(Based%20on%20The%20work%20of%20William%20Glasser))
2. www.funderstanding.com/educater/choice-theory
3. Glasser William (1998), Choice Theory, Harper.NY.1998